

Nepředmětnost a narativita

V současné době se zdá, že nemáme a hned tak nebudeme mít k dispozici jiný způsob, jak vyprávět o nepředmětných skutečnostech, než tzv. „nepřímé sdělení“ (jak to nazval třeba Kierkegaard). Znamená to, že když chceme vyprávět o něčem nepředmětném, musíme předmětně vyprávět o něčem jiném. V jistém smyslu tomu právě tak bylo v dávných dobách, kdy mýty vyprávěly o bozích a o zbožněných prapředcích atd., aby tak postihly něco jiného, takže onen „moderní“ způsob přístupu k mýtům (starým nebo ještě dodnes nebo donedávna přežívajícím v primitivních společnostech apod.), který se zaměřil jen na předmětnou stránku oné narativity, prostě vůbec nechápal, o čem mohlo nebo může jít. Tak se někomu může snad zdát, že důraz na nepředmětnou stránku výpovědi (a tím na nepředmětné konotace i samého myšlení) může být jakousi nápomocí k oživení starých způsobů myšlení. To by ovšem bylo velké nedorozumění, které by mělo dvojí nežádoucí dopad. Předně by to na jedné straně zajisté mohlo povzbudit všelijaké pseudo-nové tendence k oživení domácích reliktních mytičnosti a religiozity (i pa-religiozity), jakož i k posílení introdukce zkomolených zlomků a ;momentů orientálního původu, a tím by se mohl celý pokus o zdůrazňování významu nepředmětnosti v očích moderních a některých postmoderních pohrobků osvícenství dostat do ještě nepříznivějšího světla. A tak by na druhé straně mohly vzniknout nebo ještě být posíleny značné překážky chápání, o čem vlastně v onom důrazu na nepředmětnost vposledu jde. Ve skutečnosti si dříve nebo později všichni, kdo ke své činnosti, práci a ke svému životu potřebují co nejpřesněji a nejpronikavěji myslet, musí uvědomit, že stále – aniž to vědí a ani si to chtějí vůbec připustit a začít ověřovat – používají nepředmětných intencí, které však nemají dost pod kontrolou a pracují s nimi spíše jen zvykově. Právě pokusy o „analýzu jazyka“ a vyřazování tzv. problémů jazyka ze sféry filosofického zájmu ukazují, k jakým absurditám se tak může dospívat. Jazyk odedávna pracoval také, a v některých dobách dokonce především, s nepředmětnými intencemi. Pokusy o vyřazování těchto nepředmětných intencí sice nemohly být nikdy opravdu úspěšné, ale vedly k jejich vytlačování na okraj a dokonce k vytěsňování z povědomí, že se s nimi stejně nadále pracuje (byly připouštěny v básnictví, ale nikdy ve vědě). Nějaký čas bude třeba pracovat na tom, aby si lidé – a zejména také lidé vědy a přesného myšlení – víc a víc uvědomovali, že myšlení je mnohem komplikovanější záležitostí, než se jim v jejich redukcionistickém úsilí o „racionalitu“ mohlo a může kdy zdát. Teprve postupně bude možno probouzet zájem o systematickou práci s nepředmětnými intencemi, tak aby bylo postupně možno pro nepředmětné (tj. cíleně nezpředmětnující) myšlení dosáhnout aspoň takové míry přesnosti, jakého bylo dosaženo v tradici myšlení zpředmětnujícího (předmětného).

(Písek, 060823-1.)